

D. IACOBI MENOCHII IURISCONSULTI

DE PRÆSUMPTIONIBVS, CONIECTVRIS,

Signis, & indicijs, qui versantur circa contractus.

LIBER TERTIVS.

PRÆFATIO.

S Y M M A R I V M.

- 1 Contractus matrimonij, ut omnibus antiquior, ita nobilior, & aliorum veluti fons & origo.
2 Matrimonij prima institutio, in paradiso deliciarum cur facta sit.
3 Matrimonij institutio secunda extra paradysum cur facta.

M de discernendum nunc nobis sit de præsumptionibus, coniecturis, signis, & indicijs, quæ versantur circa contractus, exordium nobis esse ab eo existimauimus, qui ut est omnium antiquior, ita est & nobilior, ac aliorum veluti fons, & origo, hoc est, à contractu matrimonij. Est enim certum, matrimonij contractum à Deo Opt. Maxim. inter primos nostros parentes institutum, Genes. cap. 2. cuius quidem contractus institutio prima in paradiso deliciarum facta est, ut fesset immaculatus thorus, & honorabiles nuptiæ, ex quibus sine ardore concupiscentiæ conciperent, sine dolore parentent. Institutio verò secunda propter illicitum motum eliminandum, extra paradysum facta est, ut infirmitas pro-na ad ruinam turpitudinis, honestate exciperetur coniugij. Ita Dicus Hieronym, super Lucam, relatum in cap. sicut. 32. q. 2.

Matrimonium quibus præsumptionibus, & coniecturis contractum præsumatur?

S Y M M A R I V M.

- 1 Matrimonium non præsumitur, ideo id asserens probabit, numero 2.
3 Matrimonium contractum, vel veris, vel præsumptis probationibus demonstratur.
4 Matrimonium aliud verum, aliud præsumptum dici.
5 Matrimonium præsumptum, quomodo dicatur.
6 Matrimonium per sponsalia præsumitur contractum, copula carnali subsequuta. Eaque dicitur iuris, & de iure præsumptio, num. 7. contra quæ non admittitur contraria partis confessio, num. 9.
8 Actum faciens, præsumitur facere ob causam præcedentis obligationis.
10 Confessioni litigantium in causa matrimoniali non statur ad infirmandum matrimonium contractum.
11 Confessioni illius, qui pro matrimonio contendit, quando adhibeatur fides, vel non.
12 Matrimonium dissolvere non est in coniugum potestate.
13 Matrimonium contractum præsumitur cum ea, quam quis ex sponsis incertis carnaliter cognovit. Et eo usque procedit, etsi propter coitum se matrimonio consentire nolle, sit protestatus, num. 15.

- 14 Sponsalia sub conditione contracta, transeunt in matrimonium copula subsequuta.
16 Actus, qui sine peccato mortali fieri possunt ob spem nuptiarum, si protestationem sequantur, non inducere præsumptionem matrimonij.
17 Sponsalia si sint contracta cum duabus, in præiudicium primæ sponse, præsumitur matrimonium, si secunda fuerit carnaliter cognita.
18 Sponsa post sponsalia ante coitum cum sponso, etiam cum alio fornicante, nibilonatus ob subsequutam copulam matrimonium contractum præsumi. Et ratio assignatur, num. 19.
20 Maritus post adulterium ab uxore commissum, cognoscendo eam carnaliter, dicitur remisisse iniuriam, criminisq; accusationem.
21 Mulier inuita viro tradita, si patitur se carnaliter cognosci præsumitur in virum tanquam maritum consensisse, idque præsumptione iuris & de iure, num. 22.
23 Sponsam, cum qua de futuro quis contraxit, rapiendo, & coeundo, præsumitur quis matrimonio consensisse.
24 Sponsus timore mortis cognoscens carnaliter sponsam, tanquam in uxorem præsumitur consensisse. Aliquibus tamen dissentientibus, num. 25.
26 Coitus subsequutus, non arguit matrimonium contractum, si sponsalia, vel mutuo consensu, vel alias legitime ante coitum fuerint dissoluta. Idem si ob iustum impedimentum nulla fuerint, num. 27.
28 Probatio indirecta aduersus præsumptionem iuris, & de iure admittitur.
29 Coitus subsequutus matrimonium contractum non præsumit, si in foro conscientie, sponsus non maritali affectu, sed fornicario ad sponsam sese dicit accessisse.
30 Matrimonium ex defectu consensus, non iudicatur in foro conscientie.
31 Re dubia, & salutem animæ tangente, tutius eligendum est, ubi præcisa conceditur electio.
32 Factum subsequutum, declarat voluntatem dubiam præcedentem.
33 Matrimonium in foro conscientie non censeri contractum etiam per verba de presenti si maritus non animo contrahendi, sed in copulam alliciendi causa se fecisse asserat. Et quando credendum illi sit, num. 34. 35. 37.
26 Poe sua, quod quis dilucide protestatus est, indignum est, in eundem casum proprio posse testimonio infirmare. Quod tamen in foro conscientie non procedere asseritur, nu. 41.
38 Lingua quod loquitur, lex præsumptione violenta iudicat esse in corde.
39 Verba oris præsumptionem faciunt eorum, que in corde sunt.
40 Facta ad declarandam hominis voluntatem efficacia sunt.
42 Coitus antecedens sponsalia, non præsumit matrimonium contractum, reiecta opinione contraria, num. 44.
43 Sponsalia sunt futurarum nuptiarum promissiones.
45 Matrimonium carnali copula non sequuta, quibus casibus Papa dispensando potest dissolvere, ipsam posse etiam in eo, quod copula carnalis præcessit.
46 Matrimonium ex cohabitatione viri, & mulieris quoad filiorum legitimationem tantum præsumitur.

Con-

- 47 Concubitus in dubio sponsalia subsequutus esse, non præcessisse præsumitur.
48 Conatus solus ad concubitus, non sufficit ut matrimonium præsumatur contractum.
49 Pubes proprie dicitur adolescens.
50 Virginitatem sponsa, cum sponso, non nisi per matrimonium perditam, ex præsumit.
51 Extensio non debet fieri in materia exorbitanti, & contra communes iuris regulas.
52 Præsumptiones non admittunt extensionem.
53 Sponsalia impuberum contracta etiam per verba de presenti, intelliguntur de futuro.
54 Conatus solus ad copulam, etiam propè ætatem perfectam, non efficit matrimonium.
55 Sponsus sponsam ad domum traducens, matrimonium præsumitur contractum esse. Hancque præsumptionem iure Cesareo, non Pontificio introductam, nu. 56.
57 Traductione ad domum præsumuntur sponsalia fuisse de presenti.
58 Traductione solemniter facta, & eo modo quo uxores deduci solent, matrimonium præsumitur contractum esse iure Pontificio.
59 Sponsalia contracta de futuro, verbis consensum presentem exprimentibus, quibus signis in matrimonium præsumatur transisse.
60 Sponsalia de futuro, aliquando dicuntur re, & verbis. Aliquando verba de presenti, sed iuris interpretatione de futuro, num. 61.
62 Sponsalia re & verbis de futuro, ex quibus signis non transeunt in matrimonium.
63 Subarratione per anulum facta quando præsumatur contractum matrimonium.
64 Sponsalia interpretatione iuris de futuro, quibus signis transeant in matrimonium. Ex quo tempore signa apparere debeant, nu. 65. Id autem in contrahente minore septennio non obtinere locum, num. 66.
67 Cohabitatio viri, & mulieris matrimonij præsumi contractum. Idque procedere de iure civili, nu. 68. Iure autem Pontificio quoad virum, & mulierem potius præsumi fornicationem, nu. 69. Aliud esse quoad legitimationem liberorum, nu. 70.
71 Cohabitatio longam decem annorum dici.
72 Matrimonium inter pares facile præsumi.
73 Cohabitatio longa non præsumitur contractum matrimonium, nec iure civili, si mulier corporis sui questum fecit. Aut si maritus mulierem non tractavit honorifice eo modo quo solent tractari uxores, num. 74. Vel cohabitatio non fuerit in una eademque domo, nu. 75. Aut cohabitantes coram testibus se tanquam coniuges cohabitare non declarauerint, nu. 76.
77 Cohabitantes viri a defunctis, etiam iure Pontificio quoad liberorum legitimationem, matrimonium præsumitur.
78 Legem civilem obseruari quoad legitimationem, & successionem filiorum, eorum qui simul cohabitarunt.
79 Matrimonium inter cohabitantes, qua de causa lex Pontificia non præsumat.
80 Matrimonium contrahentes sub conditione, copula carnali se commiscuentes, pure contraxisse præsumuntur. Atque hæc præsumptio iuris, & de iure dicitur, nu. 81.
82 Matrimonium contractum præsumuntur vir, & mulier inuicem sese tanquam coniuges tractantes. Eam autem præsumptionem hominis tantum esse, nu. 84.
83 Facta verba anteponi.
85 Matrimonium præsumuntur contraxisse, sese inuicem nomine mariti, vel uxoris qui nominantur. Idem si liberos natos, filios nominent, ut legitimos, nu. 86. An tamen illa præsumptio iuris sit, & de iure, nu. 87. Et quod denominationes hæc leuem faciant præsumptionem, nisi alia coniectura concurrant, nu. 88.

- 89 Matrimonium ex literis inuicem datis, quibus se coniuges nominant, præsumitur contractum.
90 Matrimonium contractum ex instrumento dotali præsumitur, si in eo expressum sit, nu. 91. Procedere id autem quoad contrahentes solum, vel virum, & mulierem, non alios, nu. 92.
93 Mulier habitu, & vestitu honorifico utens, quibus solent uxores similitum, arguit matrimonium contractum. Idem præsumitur ex gestatione anuli, num. 94. si tamen aliquis tractatus matrimonij præcesserit, nu. 95.
96 Anuli gestatio, quando faciat coniecturam matrimonij contracti.
97 Mulierem male indutam, & conficientem ea que vir uxorem facere non permitteret, nupsisse cohabitanti non præsumi.
98 Mulier nolens consentire copule nisi honestè, & cum honore, viro consentiente, matrimonium præsumitur.
99 Matrimonia omnia præsumpta, etiam præsumptione iuris, & de iure, hodie ex dispositione Concilij Trident. sublata esse.
100 Filios ex matrimonio præsumpto quavis præsumptione, hodie legitimos non esse, nec successibiles.
101 Raptor, & rapta olim in matrimonium consentientes, raptus penam euitabant.
102 Matrimonium præsumptum, quem habeat effectum ex concilij dispositione.

PRÆSUMPT. I.

Matrimonium inter virum, & mulierem contractum fuisse non præsumitur, cum quid facti sit, quemadmodum in specie scripserunt Bart. in consil. 42. lib. 1. Corn. in consil. 68. num. 13. lib. 3. Alexand. in consil. 150. numer. 1. & in consil. 154. numer. 1. libro 6. Capolla in caut. 18. Dec. in l. si emancipati. num. 3. C. de collatio. & in consil. 310. colum. 1. Paris. in consil. 59. numer. 1. & in consil. 61. numer. 1. lib. 4. Socin. Jun. in consil. 86. num. 5. & in consil. 88. num. 7. lib. 2. & Palgot. in tract. de nothis spurijque filijs, cap. 20. num. 1. & 6. & idem ego respondi in consil. 199. num. 2. lib. 2. Qui ergo asserit inter aliquos contractum fuisse matrimonium, & probare id debet. cum autem altero de duobus modis probari soleat celebratum matrimonium, & veris scilicet, & præsumptis probationibus, inde fit, ut à nostris matrimonium appelletur aliquando præsumptum, nempè à veris probationibus, aliquando præsumptum, à probationibus præsumptis. Ita Io. Lup. in tract. de matrim. part. 1. num. 52. Præsumptum matrimonium (ut omitamus disputationem de verbo huc non pertinentem) aliquando dicitur præsumptione iuris, & de iure, aliquando sola iuris præsumptione, aliquando hominis, ut ex infra dicendis apparebit.

Prima itaque est præsumptio, & coniectura, qua præsumimus contractum fuisse matrimonium, quando inter eos iam contracta fuerunt sponsalia, & deinde secuta est copula carnalis, sicuti diffinitum est in capit. is qui fidem. de sponsal. Et hanc esse præsumptionem iuris, & de iure, affirmarant gloss. & Doct. ibidem Specul. in tit. de præsumpt. species, num. 5. Abb. & Felin. in cap. quanto. de præsumpt. Ioan. Lup. in tract. de matrimo. par. 1. num. 52. Euerard. in centuria legali, in loco à verisimili, num. 19. Alciatus in tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 38. Didac. in epitome de sponsalib. in 1. part. cap. 4. §. 1. num. 1. & ex Theologis Durandus in 4. sentent. dist. 28. q. 1. qui idem esse dixit, quando sponsalia sunt verè de futuro. Idem dixit Castr. in l. penult. nu. 3. C. de epif. & cler. Hanc autem præsumptionem lex introduxit, quia existimauit ex illa carnali coniunctione, nouum superuenisse consensum, atque ita voluisse perducere ad effectum promissionem illam in sponsalibus factam, alioqui ex sola ipsa copula carnali, fornicatio, atq; ita mortale peccatum caufaretur. Hanc ratio-

Tomus Primus.

R 4 nem

